
Gheorghe Scutelnic

Notă informativă

Generalizarea practicii judiciare cu privire la examinarea cauzelor de corupție, aplicarea instituțiilor punerii sub sechestru a bunurilor și confiscării speciale și aplicarea pedepselor pe cazuri de corupție

Conform planului de activitate a Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți pentru anul 2017, ținând cont de importanța și actualitatea problemei legate de examinarea cauzelor de corupție, aplicarea instituțiilor punerii sub sechestru a bunurilor și confiscării speciale, precum și aplicarea pedepselor pe cazuri de corupție, s-a efectuat prezenta notă informativă.

Prezenta notă informativă a Direcției sistematizare, generalizare a practicii judiciare și relații cu publicul, cuprinde generalizarea practicii judiciare și analiza datelor statistice cu privire la examinarea cauzelor de corupție, pentru perioada anului 2016.

În legătură cu acest fapt, în primul rând a fost studiată legislația națională și internațională care reglementează problema menționată, și anume:

- Constituția R.M.,
- Codul Penal al R. M.,
- Codul de Procedură Penală,
- Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 11 din 22.12.2014 „Cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infracțiunile de corupție”.
- Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a RM nr. 8 din 15.05.2017 de modificare și completare a Hotărârii Plenului CSJ nr. 11 din 22.12.2014 cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală, pentru infracțiunile de corupție,
- Hotărârea Curții Constituționale nr. 22 din 27.06.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale art. 328 alin. 1 CP,
- Recomandarea nr.61 a CSJ ”Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale în cauzele de corupție”,
- Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

1. Concepții generale privind procesul corupțional în RM

Corupția ca fenomen antisocial, devine o formă aproape generală de delincvență în majoritatea sferelor vieții sociale, politice, economice și administrative, fapt care afectează grav structurile de autoritate și de putere, trecând dincolo de dreptate și justiție. Potrivit investigațiilor sociologice, corupția este considerată, de către cea mai mare parte a populației din Republica Moldova, drept cea de-a treia problemă principală cu care se confruntă societatea noastră în prezent, primele două fiind sărăcia și șomajul. În așa fel, în Republica Moldova, fenomenul corupției reprezintă o adevărată “maladie” sau stare endemică, care erodează fundamentele societății civile și ale statului de drept, astfel deturnându-se fonduri importante ale societății, și orientează procesele economice în interesul privat al unor persoane sau grupuri de persoane.

Corupția prin modalitățile de manifestare și efectele negative pe care le are, afectează enorm exercitarea funcției publice, imaginea și autoritatea administrației publice, subminează stabilitatea politică, încrederea societății în sistemul politico-administrativ și în cel judiciar, supremația legii, dezvoltarea economică, promovarea investițiilor străine și integrarea în comunitatea europeană. Din aceste considerente, tratarea și prevenirea riscurilor de corupție trebuie să fie unul din domeniile importante de atenție a autorităților administrației publice. Modalitatea de prestare a serviciilor publice și integritatea funcționarilor publici care interacționează cu beneficiarii trebuie să fie o preocupare constantă a autorităților publice, prin care să se asigure acordarea unor servicii bazate pe reguli și proceduri clare și de către funcționari publici cinstiți, corecți și competenți.

Concluziile rapoartelor și studiilor naționale și internaționale atestă că reformele anticorupție aplicate în Republica Moldova nu s-au soldat încă cu rezultatele așteptate de cetățeni. Principalele probleme evidențiate în acest sens sunt: lipsa unor mecanisme eficiente de aplicare a legilor; utilizarea redusă a instrumentelor administrative de prevenire și de combatere a corupției; activitatea insuficient de transparentă a autorităților și instituțiilor publice; lipsa de transparentă în achizițiile publice; surse bugetare insuficiente pentru buna activitate; educație și instruire anticorupție deficitară a funcționarilor și a populației, etc.

Strategia națională anticorupție pentru anii 2011-2016 relevă, inclusiv, necesitatea unor măsuri de ordin strategic, organizatoric și practic pentru a reduce nivelul de corupție la toate nivelele de administrare și pentru a genera o mai mare încredere din partea populației în sectorul public. Reiterând consecințele social-economice nefaste ale corupției, Strategia califică drept acțiuni prioritare prevenirea și combaterea riscurilor corupției și a fenomenelor conexe, cum ar fi: birocratismul excesiv, protecționismul, traficul de influență, promovarea concurenței neloiale, lipsa de transparentă, etc. prin măsuri de ordin strategic și de abordare sistemică.

Planurile strategice de tratare și prevenire a riscurilor de corupție au drept obiective: (1) Identificarea punctelor slabe și lacunelor existente la nivelul capacităților (resursele umane, abilitățile acestora, sistemele de proceduri interne)

și la nivel organizațional (structurile și responsabilitățile) care condiționează riscuri la corupție, precum și a măsurilor de înlăturare a acestor deficiențe; (2) Definirea viziunii strategice, obiectivelor și a acțiunilor autorităților publice în procesul de provenire și tratare a riscurilor la corupție.

Astfel de planuri urmează să devină instrumente de prioritizare a activității autorităților publice, de planificare și monitorizare, de identificare a necesităților și de consolidare a capacităților instituționale în vederea atingerii obiectivelor de politici stabilite în documentele de politici sectoriale naționale, în special în Strategia națională anticorupție pe anii 2011-2016.

Ținând cont de metodele aplicate și rezultatele obținute prezentul document este structurat astfel încât, mai întâi sunt expuse prevederile generale cu privire la Plan, cerințele privind conținutul, metodele de elaborare și factorii de interes implicați în elaborarea planului. Urmează apoi deservirea pașilor de elaborare și recomandări privind formularea conținutului pe capitole. În cuprinsul documentului sunt prezentate, de asemenea, exemple de domenii de diagnosticare, formulări de viziune, obiective strategice, priorități, proiecte și acțiuni care au fost inserate având în vedere planurile deja elaborate.

Principalele componente ale Planului model sunt: diagnosticarea vulnerabilității la corupție; identificarea lacunelor și a verigilor slabe în procedurile de prestare a serviciilor publice; determinarea domeniilor de intervenție; viziunea pe termen mediu de prevenire și tratare a corupției; obiectivele strategice, prioritățile și acțiunile; principalii factori implicați, resursele necesare pentru implementarea acțiunilor precum și rezultatele așteptate de la realizarea acțiunilor.

Infracțiunile de corupție cad sub incidența capitolelor XV-XVI CP – Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică, Infracțiuni de corupție în sectorul privat.

Obiectul generic îl au infracțiunile de corupere pasivă (art. 324 CP RM); corupere activă (art. 325 CP RM); trafic de influență (art. 326 CP RM); abuz de putere sau abuz de serviciu (art. 327 CP RM); exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu (art. 328 CP RM); neglijența în serviciu (329 CP RM); falsul în acte publice (332 CP RM); luarea de mită (at. 333 CP RM); darea de mită (art.334 CP RM); abuz de serviciu (335 CP RM).

2. Analiza statisticii judiciare cu privire la examinarea cauzelor de corupție

Examinarea cauzelor în ordine de apel

În perioada anului 2016 **au parvenit spre examinare 91 cauze** penale în **ordine de apel** în privința a 129 de persoane.

Din totalul de 91 cauze parvenite:

- au fost examinate 58 cauze (63,74%) pe 76 de persoane, dintre care 58 bărbați (76,32%) și 18 femei (23,68%).

- iar 33 cauze pe 53 de persoane (36,26%) au rămas rest pentru perioada anului 2017.

Rezultatele generalizării privitoare la acest compartiment relevă că din totalul de 58 cauze examinate:

- 16 cauze pe 20 persoane (26,32 %) au rămas fără modificări,
- pe 41 cauze pe 55 persoane (72,37 %) s-a emis hotărâre nouă,
- 1 cauză pe 1 persoană (1,32%) a fost trimisă la rejudecare.

Din totalul de cauze examinate, la apelul procurorului au fost înaintate 35 cauze pe 46 persoane, la apelul condamnatului și a apărătorului acestora au fost înaintate 23 cauze pe 30 de persoane.

➤ *Datele privind examinarea cauzelor penale în ordine de apel de către judecătorii Curții de Apel Bălți, sunt următoarele:*

1. Gh.Scutelnic – 1 cauză parvenită, examinată, fără modificări – 1;
2. A.Revenco – 7 cauze parvenite, 5 cauze examinate, fără modificări - 2, casate – 3, rest - 2 cauze;
3. A.Rotaru – 13 cauze parvenite, 8 cauze examinate, fără modificări - 1, casate – 7, rest - 5 cauze;
4. R.Burdeniuc – 15 cauze parvenite, 9 cauze examinate, casate – 9, rest - 6 cauze;
5. E.Rățoi – 11 cauze parvenite, 8 cauze examinate, fără modificări – 1, casate – 7, rest - 3 cauze;
6. I.Talpa – 6 cauze parvenite, 4 cauze examinate, fără modificări – 3, casate - 1, rest - 2 cauze;
7. D.Pușca - 13 cauze parvenite, 10 cauze examinate, fără modificări – 3, casate - 6, rejudecare – 1, rest - 3 cauze;
8. Sv.Șleahțițchi – 8 cauze parvenite, 3 cauze examinate, fără modificări – 3, rest - 5 cauze;
9. Gh.Liulca – 7 cauze parvenite, 4 cauze examinate, fără modificări – 1, casate - 3, rest - 3 cauze;
10. O.Moraru - 10 cauze parvenite, 6 cauze examinate, fără modificări – 4, casate - 2, rest - 4 cauze.

Mai jos arătam situația cauzelor în tabel:

Judecătorul	Total cauze parvenite	Cauze examinate	Fără modificări	Casat, hotărîre nouă	Rejudecare	Rest 2017
Gh.Scutelnic	1	1	1			
A.Revenco	7	5	2	3		2
A.Rotaru	13	8	1	7		5
R.Burdeniuc	15	9		9		6
E.Rățoi	11	8	1	7		3
I.Talpa	6	4	3	1		2
D.Pușca	13	10	3	6	1	3
Sv. Șleahțișchi	8	3		3		5
Gh.Liulca	7	4	1	3		3
O.Moraru	10	6	4	2		4
TOTAL	91	58	16	41	1	33

Examinarea cauzelor în ordine de apel de către Judecătoriile din circumscripția Curții de Apel Bălți, pentru perioada a. 2016

Judecătoria Bălți – parvenite - 12 cauze, examinate 6 cauze, fără modificări - 2, hotărîre nouă – 4 cauze, rest - 6 cauze;

Judecătoria Soroca – parvenite - 12 cauze, examinate 9 cauze, fără modificări - 3, hotărîre nouă – 5 cauze, rejudecare – 1 cauză, rest - 3 cauze;

Judecătoria Rîșcani – parvenite - 5 cauze, examinate 4 cauze, fără modificări - 2, hotărîre nouă – 2 cauze, rest - 1 cauze;

Judecătoria Glodeni – parvenite - 7 cauze, examinate 5 cauze, fără modificări - 1, hotărîre nouă – 4 cauze, rest - 2 cauze;

Judecătoria Edineț – parvenite - 11 cauze, examinate 4 cauze, hotărîre nouă – 4 cauze, rest - 7 cauze;

Judecătoria Ocnîța – parvenite - 3 cauze, examinate 2 cauze, fără modificări - 1, hotărîre nouă – 1 cauze, rest - 1 cauze;

Judecătoria Telenești – parvenite - 3 cauze, examinate 2 cauze, hotărîre nouă – 2 cauze, rest - 1 cauze;

Judecătoria Ungheni – parvenite - 6 cauze, examinate 5 cauze, fără modificări - 2, hotărîre nouă – 3 cauze, rest - 1 cauze;

Judecătoria Drochia – parvenite - 2 cauze, examinate 2 cauze, hotărîre nouă – 2 cauze;

Judecătoria Șoldănești – parvenite - 5 cauze, examinate 3 cauze, hotărîre nouă – 3 cauze, rest - 2 cauze;

Judecătoria Fălești – parvenite - 5 cauze, examinate 3 cauze, fără modificări - 2, hotărîre nouă – 1 cauze, rest - 2 cauze;

Judecătoria Florești – parvenite - 3 cauze, examinate 2 cauze, hotărîre nouă – 2 cauze, rest - 1 cauze;

Judecătoria Sîngerei – parvenite - 5 cauze, examinate 3 cauze, fără modificări - 1, hotărîre nouă – 2 cauze, rest - 2 cauze;

Judecătoria Briceni – parvenite - 3 cauze, examinate 1 cauze, hotărîre nouă – 1 cauze, rest - 2 cauze;

Judecătoria Dondușeni – parvenite - 7 cauze, examinate 6 cauze, fără modificări - 1, hotărîre nouă – 5 cauze, rest - 1 cauze;

Judecătoria Centru, Chișinău – parvenite - 2 cauze, examinate 1 cauze, fără modificări - 1, rest - 1 cauze.

➤ *Datele privind examinarea cauzelor în ordine de apel de către Judecătorii din circumscripția Curții de Apel Bălți, în perioada a. 2016 sunt următoarele:*

Instanța de judecată	Total cauze parvenite	Cauze examinate	Fără modificări	Casat, hotărîre nouă	Rejudecare	Rest 2017
Bălți	12	6	2	4		6
Rîșcani	5	4	2	2		1
Soroca	12	9	3	5	1	3
Glodeni	7	5	1	4		2
Edineț	11	4		4		7
Ocnița	3	2	1	1		1
Telenești	3	2		2		1
Ungheni	6	5	2	3		1
Drochia	2	2		2		
Șoldanești	5	3		3		2
Fălești	5	3	2	1		2
Florești	3	2		2		1
Sîngerei	5	3	1	2		2
Briceni	3	1		1		2
Dondușeni	7	6	1	5		1
Jud. Centru Chișinău	2	1	1			1
TOTAL	91	58	16	41	1	33

Examinarea cauzelor în ordine de recurs

În **ordine de recurs** în perioada anului 2016 au parvenit spre examinare 3 cauze penale pe 3 persoane, dintre care au fost examinate 2 (66,66%), 1 cauză rămânând rest pentru perioada anului 2017.

Ambele cauze care au fost examinate au fost lăsate fără modificări fiind în procedura judecătorilor A. Revenco și Sv. Șleahtițchi, parvenind din Judecătoriile Bălți și Drochia.

3. Practica judiciară de examinare a cauzelor de corupție

Studiul efectuat asupra deciziilor examinate de către Curtea de Apel Bălți pe cauzele de corupție și conexele acestora, redă faptul că cele mai des întâlnite sunt cauzele de corupere pasivă, trafic de influență, abuz de putere sau abuz de serviciu. Mai puține sunt cazurile formelor de corupere activă și dare sau luare de mită.

Pentru perioada anului 2016 din totalul de 58 cauze examinate de către Colegiile Penale ale Curții de Apel Bălți au fost pronunțate:

- ✓ 31 decizii de condamnare, dintre care:
  - 6 decizii cu condamnarea reală, amendă și/sau privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții,
  - 11 decizii cu suspendarea condiționată a executării pedepsei,
  - 14 decizii cu stabilirea amenzii și privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții,
- ✓ 9 decizii de achitare,
- ✓ 17 decizii de încetare,
- ✓ 1 cauză fiind trimisă la rejudecare.

Infrațiunile de corupție, comparativ cu alte categorii de infrațiuni prezintă un pericol deosebit de grav pentru societate, deoarece se manifestă în structurile autorităților statului, a puterii sau serviciilor publice, care discreditează și compromit activitatea acestora, mai mult, persoanele care comit infrațiuni de corupție au calitate de subiect special și sunt persoane supuse unei responsabilități deosebite față de alți infractori.

Astfel, condamnând persoanele pentru infrațiunile de corupție, instanțele trebuie să asigure aplicarea pedepsei prevăzute expres de sancțiune, inclusiv cu aplicarea pedepselor complementare care sunt obligatorii.

Legea penală nu urmărește scopul de a cauza suferințe fizice sau de a leza demnitatea omului – acesta este unul din principiile aplicării Codului penal.

Cu referire la categoriile de pedepse ce urmează a fi stabilite inculpaților, instanța de apel ține să menționeze că conform prevederilor art.61 Cod penal, pedeapsa penală este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare a condamnatului, și respectiv, la rîndul său are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvîrșirii de noi infrațiuni atît din partea condamnaților, cît și a altor persoane.

Închisoarea este una dintre cele mai grave pedepse și se aplică doar în cazurile când corectarea și reeducarea condamnatului nu este posibilă fără izolarea lui de societate.

O altă categorie de pedepse aplicată pentru comiterea infracțiunilor de corupție și conexele acestora poate fi amenda, ca fiind o măsură de pedeapsă mai blândă comparativ cu închisoarea.

Infracțiunile de corupție și conexele acestora prevăd ca pedeapsă complementară în unele cazuri obligatorie, privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții în domeniile de activitate.

Potrivit art.8 CP, caracterul infracțional al faptei și pedeapsa pentru aceasta se stabilesc de legea penală în vigoare la momentul săvârșirii faptei, totodată potrivit art.10 alin.(1),(2) CP, legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei, care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei ce a comis infracțiunea are efect retroactiv, adică se extinde asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective pînă la intrarea în vigoare a acestei legi, inclusiv asupra persoanelor care execută pedeapsa ori care au executat pedeapsa, dar au antecedente penale. Legea penală care înăsprește pedeapsa sau înrăutățește situația persoanei vinovate de săvârșirea unei infracțiuni nu are efect retroactiv.

Totodată, conform prevederilor art.75 Cod penal, persoanei recunoscute vinovate de săvârșirea unei infracțiuni i se aplică o pedeapsă echitabilă în limitele fixate în Partea specială a prezentului cod și în strictă conformitate cu dispozițiile Părții generale a prezentului cod. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Referindu-ne la instituția punerii sub sechestru a bunurilor relatăm că, punerea sub sechestru a bunurilor este o măsură procesuală de constrîngere, care constă în inventarierea bunurilor și interzicerea proprietarului sau posesorului de a dispune de ele. Instituția punerii sub sechestru nu este prevăzută în numărul pedepselor aplicabile pentru infracțiunile de corupție și conexele acestora, din aceste considerente nici nu a fost aplicată de instanță ca măsură de pedeapsă.

Confiscarea specială ca măsură de pedeapsă la fel nu a fost stabilită de legiuitor în numărul pedepselor aplicabile pentru infracțiunile de corupție.

Conform art.106 alin.1 CP, *Confiscarea specială constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor indicate în alin.2. În cazul în care aceste bunuri nu mai există, nu pot fi găsite sau nu pot fi recuperate, se confiscă contravaloarea acestora.*

În contradictoriu cu prevederile Hotărîrii Plenului CSJ din 22.12.2014, instanțele respectă prevederile legii, reieșind din faptul că însăși organul de urmărire penală sub conducerea acuzatorului de stat recunosc părțile în procesul penal în calitate de parte vătămată și parte civilă, astfel încasîndu-se în contul lor suma despăgubirilor.

În urma studiului efectuat în baza deciziilor examinate, se constată că instanțele de judecată comit, uneori erori de drept la stabilirea pedepsei inculpaților. Au fost întâlnite cazuri când:

- de către instanțele de fond nejustificat au fost aplicate prevederile art. 90 CP, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei:

Condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, după cum prevede art. 90 CP, poate fi aplicată în cazul în care nu este rațional ca persoana să execute pedeapsa cu închisoarea. Instanța de judecată urmează să-și argumenteze soluția, bazându-se pe materialele cauzei și pe datele despre persoana vinovatului, indicând în mod obligatoriu motivele condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei și termenul de probă, cerințe, care nu de fiecare dată au fost respectate de instanțele de fond.

Drept exemplu poate fi adusă decizia Curții de Apel Bălți prin care a fost casată sentința Judecătorei Bălți de învinuire a lui C.O. în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. art. 328 alin. 1, 324 alin. 2 lit. c CP, și în baza art. 84, art. 87 alin. 2 CP, pentru concurs de infracțiuni, prin cumul parțial al pedepselor aplicate, i-a fost stabilită definitiv pedeapsa de 5 ani închisoare, cu amendă în mărime de 1100 u.c., echivalentul a 22 000 lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții sau de a exercita activitate în organele afacerilor interne pe un termen de 5 (cinci) ani. În baza art. 90 CP, executarea pedepsei închisorii a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 4 ani.

Fiind examinată cauza în ordine de apel, s-a constatat că instanța de fond la stabilirea pedepsei pentru inculpatul C. O. nu s-a condus și nu a luat pe deplin în considerație prevederile art. 61 CP, la fel și principiile individualizării pedepsei și criteriile generale de individualizare a pedepsei prevăzute de art. art. 7 și 75 CP, neîntemeiat a suspendat condiționat pedeapsa în baza prevederilor art. 90 CP.

Pedeapsa sub formă de închisoare cu suspendarea condiționată a executării ei în baza art. 90 CP, aplicată inculpatului prin sentință în baza art. 324 alin. (2) lit. c) CP nu este echitabilă cu fapta comisă și nu corespunde gravității și urmărilor acesteia, circumstanțelor cauzei, precum și comportamentului inculpatului după comiterea infracțiunii. Instanța de fond n-a ținut cont de rolul inculpatului la săvârșirea infracțiunii, de atitudinea acestuia față de cele comise, care nici la etapa urmăririi penale, nici în instanța de judecată nu a recunoscut vina sa în săvârșirea faptelor incriminate, nu a conștientizat urmările prejudiciabile cauzate imaginii organelor afacerilor interne, aplicând astfel o pedeapsă prea blândă în coraport cu cele comise, fără a ține cont de circumstanțele menționate supra.

Astfel, instanța de fond, în latura stabilirii pedepsei nu a ținut cont de faptul că, pentru a-i suspenda condiționat executarea pedepsei închisorii inculpatului, urma în mod obligatoriu a ajunge la concluzia iraționalității ca acesta să execute pedeapsa stabilită, indicându-se indispensabil în hotărîre motivele condamnării cu suspendare condiționată a executării pedepsei și termenul de probă în condițiile în care inculpatul a săvârșit două infracțiuni, pericolul social al infracțiunilor date se

atribuie la categoria celor care implică funcția publică, prin aceste acțiuni infracționale inculpatul a adus atingere gravă imaginii poliției.

În acest context, Colegiul penal a considerat că aplicînd pedeapsa lui C. O. pentru infracțiunea prevăzută de art. 324 alin. 2 lit. c CP, instanța de fond n-a dat destulă eficiență prevederilor art. 90 CP și neîntemeiat a suspendat condiționat executarea pedepsei cu închisoarea.

Un aspect important îl constituie persoana inculpatului, fapt pe care prima instanță nu l-a luat în considerație la stabilirea pedepsei, care anterior a avut atingeri cu legea penală, prin sentința judecătorei XX prin care a fost încetat procesul penal în privința lui C. O. în baza art. 361 alin. (2) lit. b) CP în legătură cu intervenirea actului de amnistie, adică pe temei de nereabilitare, dar inculpatul nu a făcut concluziile de rigoare, nu a pășit pe calea corijării, săvîrșind din nou o infracțiune cu intenție.

Generalizînd cele expuse mai sus, instanța de apel a ajuns la concluzia, că pedeapsa închisorii este una echitabilă faptei comise și consecințelor survenite, care își va atinge scopul și va duce la restabilirea echității sociale, corectarea inculpatului, prevenirea săvîrșirii de noi infracțiuni, atît de către inculpat, cît și de alte persoane, motiv pentru care instanța de apel concluzionează asupra necesității casării sentinței instanței de fond în latura pedepsei, cu excluderea dispoziției privind aplicarea față de inculpatul C. O. a prevederilor art. 90 CP.

Această concluzie este dictată de atitudinea inculpatului față de cele comise, care nu a conștientizat faptele prejudiciabile comise și a săvîrșit cu intenție două infracțiuni în domeniul public.

- sunt întîlnite și cazuri cînd instanțele de fond stabilesc unele pedepse prea blînde în raport cu caracterul și gradul prejudiciabil al faptei:

Drept exemplu poate fi adusă decizia Curții de Apel Bălți prin care a fost casată sentința Judecătorei Ungheni de învinuire a lui P. VI. în comiterea infracțiunii prevăzute în art.328 alin.(1) Cod penal, fiind achitat din lipsă în acțiunile lui a semnelor componenței de infracțiune.

Efectuînd o cercetare amplă a probelor administrate în cauză, Colegiul Penal conchide asupra netemeinicii concluziei judiciare a instanței de fond privind achitarea lui P. VI. în baza art.328 alin.(1) Cod penal, ori, la adoptarea soluției, prima instanță a dat o apreciere unilaterală aspectelor de fapt a cauzei, iar ca rezultat constatarea greșită a aspectelor de drept, ce au dus la emiterea pe caz a unei soluții neîntemeiate și eronate, ignorînd totalmente întregul ansamblu probant, ce denotă cu certitudine elementele infracțiunii prevăzute de art.328 alin.(1) C.P. în acțiunile lui P.VI.

Prevederile art. 328 CP nu indică expres care ar fi cazurile de depășire în mod vădit a limitelor drepturilor și atribuțiilor persoanei cu funcție de răspundere - autor al infracțiunii de exces de putere sau de depășire a atribuțiilor de serviciu, or, acestea fac parte, de regulă, din cercul atribuțiilor altei persoane cu funcție de răspundere (din cadrul unei alte subdiviziuni, organ, instituție etc.) sau a organului ierarhic superior, sau cele care pot fi săvârșite numai în anumite condiții,

circumstanțe prevăzute de lege sau alte acte normative, sau cele care pot fi realizate doar prin luarea unei decizii, hotărâri colegiale, sau cele interzise, indiferent de circumstanțe și împrejurări etc. Pentru existența infracțiunii de exces de putere sau de depășire a atribuțiilor de serviciu este important ca prin fapta comisă persoana cu funcție de răspundere să-și depășească în mod vădit, cert și fără îndoieli, limitele competenței sale stabilite prin lege.

Latura subiectivă a infracțiunii presupune vinovăția sub forma de intenție, cea care reiese expres din textul normativ. Făptuitorul își dă seama că acțiunile sale iese din limitele competenței funcționale, că dă dovadă de exces de putere depășindu-și atribuțiile sale de serviciu, iar săvârșind fapta admite survenirea daunelor intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice și dorește acest lucru. Legiuitorul nu condiționează excesul de putere sau de depășire a atribuțiilor de serviciu de un anumit motiv sau scop, ele neavând relevanță pentru existența infracțiunii, dar trebuie avute în vedere la individualizarea pedepsei.

Colegiul Penal concluzionând asupra vinovăției inculpatului P. VI. în săvârșirea infracțiunii, prevăzute de art.328 alin.(1) C.P. și conducându-se de prevederile art.61, art.75 Cod penal, a considerat că P. VI. poate fi corectat și reeducat în condițiile aplicării unei pedepse sub formă de amendă cu privarea de dreptul de a exercita activitatea în medicină, ca un mijloc de corectare și reeducare a inculpatului, fiind ajutat să se corecteze și făcut să înțeleagă că trebuie să respecte legile și normele de conviețuire socială, având totodată și îndatoriri față de colectivitate și este supus numai îngrădirilor stabilite de lege în scopul exclusiv al asigurării recunoașterii și respectului drepturilor și libertăților celorlalți și în vederea satisfacerii cerințelor juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale într-o societate democratică.

- instanțele de fond nu dau eficiență principiilor generale de aplicare a pedepsei consfințite în art. 61 CP, precum și criteriilor generale de individualizare a pedepsei regăsite în art. 75 CP:

Potrivit art. 61 alin.(1),(2) CP, "Pedeapsa penală este o măsură de constrângere statală și un mijloc de corectare și reeducare a condamnatului ce se aplică de instanțele de judecată, în numele legii, persoanelor care au săvârșit infracțiuni, cauzând anumite lipsuri și restricții drepturilor lor. Pedeapsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane. Executarea pedepsei nu trebuie să cauzeze suferințe fizice și nici să înjosească demnitatea persoanei condamnate.

Invocînd doctrina penală, remarcăm, că prin criteriile de individualizare a pedepsei se înțeleg cerințele de care instanța de judecată este obligată să se conducă în procesul stabilirii pedepsei și la aplicarea ei persoanei vinovate de săvârșirea infracțiunii. Individualizarea pedepsei constă din obligațiunea instanței de a stabili măsura pedepsei concrete infractorului necesară și suficientă pentru realizarea scopurilor legii penale și pedepsei penale. Legea penală fixează cadrul

legal în limitele căruia instanța de judecată efectuează operația de stabilire și aplicare a pedepsei infractorului.

Astfel, instanța de judecată stabilește tipul sau quantumul pedepsei în limitele prevăzute de sancțiunea normei penale din Partea specială a Codului penal în baza căreia a fost calificată fapta ca infracțiune. La individualizarea pedepsei, conform criteriilor generale de individualizare a pedepsei instanța de judecată trebuie să respecte toate cerințele prevăzute de legea penală ce asigură aplicarea față de inculpat a unei pedepse echitabile, legale și individualizate. Neglijarea unora din aceste criterii, la stabilirea pedepsei, constituie temei pentru casarea hotărârii de către instanța ierarhic superioară în procedura prevăzută de legea procesual penală pentru căile de atac.

În opinia instanței de apel, pedeapsa astfel individualizată răspunde atât principiului proporționalității, cât și scopului prevăzut în art.61 CP, quantumul acesteia este dozată corespunzător. Sub acest aspect, Colegiul consideră că față de natura și gravitatea faptei comise, a circumstanțelor reale de săvârșire a acesteia și a celor personale ale inculpatului, pedeapsa aplicată este aptă să conducă la realizarea scopurilor sancțiunii. Mai mult, Colegiul remarcă, că pedeapsa este echitabilă când ea impune infractorului lipsuri și restricții ale drepturilor lui, proporționale cu gravitatea infracțiunii săvârșite și este suficientă pentru restabilirea echității sociale, adică a drepturilor și intereselor victimei, statului și întregii societăți, perturbate prin infracțiune. De asemenea, pedeapsa este echitabilă și atunci când este capabilă de a contribui la realizarea altor scopuri ale pedepsei penale, cum ar fi corectarea condamnatului și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni, atât de către condamnat, precum și de alte persoane. Or, practica judiciară demonstrează că o pedeapsă prea aspră generează apariția unor sentimente de nedreptate, jignire, înrăire și de neîncredere în lege, fapt ce poate duce la consecințe contrare scopului urmărit. De asemenea, o pedeapsă prea blândă generează dispreț față de ea și nu este suficientă nici pentru corectarea infractorului și nici pentru prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni. Astfel, Colegiul reține, că persoanei declarate vinovate trebuie să i se aplice o pedeapsă echitabilă, în limitele sancțiunii articolului în baza căruia persoana se declară vinovată.

- sunt întâlnite cazuri de neaplicare a pedepsei complementare în temeiul art. 79 CP când sancțiunea art. incriminat prevede ca obligatorie și aplicarea pedepsei complementare, fapt pentru care neaplicarea ei ar putea crea impresia societății, că deciziile luate într-o anumită cauză nu-și ating efectul prevenirii și combaterii infracțiunilor de corupere:

Cu titlu de exemplu poate fi adusă decizia Curții de Apel Bălți prin care a fost casată sentința Judecătorei Glodeni de învinuire a lui C.M. în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. 2 lit. d, art. 191 alin. 2 lit. d și art. 332 alin. 1 Cod Penal cu aplicarea pedepsei sub formă de - amendă în mărime de 500 (cinci sute) unități convenționale, ce constituie 10000 (zece mii) lei.

În conformitate cu art. 78 alin. (2) Cod penal, instanța de judecată nu a aplicat față de C. M. pedeapsa complementară obligatorie, privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau a exercita o anumită activitate.

Examinînd cauza în instanța de apel, Colegiul Penal a ajuns la concluzia că instanța de fond a respectat normele procesuale, a verificat complet, sub toate aspectele și în mod obiectiv circumstanțele cauzei și a dat probelor administrate o apreciere legală din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, iar toate în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor, corect ajungînd la concluzia privind vinovăția inculpatei în faptele incriminate.

Însă, cu referire la pedeapsa complementară - privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activitate, Colegiul a menționat că instanța de fond a constatat pe caz circumstanțe atenuante care au fost puse la baza aplicării art.78 alin. (2) CP, fapt ce contravine prevederilor pct.10 a Hotărîrii Explicative a Plenului Curții Supreme de Justiție nr.8 din 11.11.2013 ”Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale” potrivit căroră, *în cazul în care instanța de judecată constată circumstanțe atenuante la săvîrșirea infracțiunii, pedeapsa complementară care nu este obligatorie („cu sau fără”) prevăzută de lege pentru infracțiunea săvîrșită poate fi înlăturată. Pedeapsa complementară obligatorie poate fi înlăturată numai în condițiile art.79 alin.1 CP.*

Astfel, se concluzionează că, prin înlăturarea pedepsei complementare obligatorii în privința inculpatei C. M., de către instanța de judecată au fost eronat aplicate prevederile art. 78 alin. (2) Cod penal.

La acest capitol, Colegiul a menționat că, toate trei infracțiuni de care a fost recunoscută vinovată inculpata, au ca sancțiune pedeapsă complementară obligatorie - privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activitate.

În asemenea circumstanțe, ținînd cont de prevederile legii și luînd în considerație personalitatea inculpatei, Colegiul a considerat că în privința acesteia urmează a fi aplicată pedeapsa complementară obligatorie prevăzută de lege pentru infracțiunile săvîrșite, și anume privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita anumite activitate.

Astfel, Colegiul consideră că scopul pedepsei penale de corectare și prevenire de comitere a noilor infracțiuni, poate fi atins doar cu aplicarea față de inculpata C. M. a pedepsei complementare prevăzută de legea penală. În opinia Colegiului, respectiva pedeapsă va fi echitabilă și suficientă pentru corectarea inculpatei.

Cît ține despre cauza penală care a fost trimisă la rejudecare, Colegiul Penal al Curții de Apel Bălți a ajuns la această concluzie, întrucît judecătorul care a examinat cauza penală în prima instanță de învinuire a lui C.V în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 327 alin. (1) și 332 alin. (1) Cod penal, de atribuire a unui teren nelegal, anterior a examinat și o cauză civilă la cererea depusă de inculpat, astfel fiind depusă și o cerere de atribuire a unui lot de teren în natură, cererea dată fiind obiect al componentei de infracțiune incriminate inculpatului C.V., fapt ce creează suspiciuni în privința imparțialității și obiectivității

judecătorului. Din aceste considerente cauza penală fiind trimisă la rejudecare în aceeași instanță în alt complet de judecată.

Nu ezităm să remarcăm și faptul că la întocmirea sentințelor de condamnare uneori instanțele de fond nu respectă dispozițiile art. 384 alin.3 CPP, potrivit căruia sentințele urmeză să fie întemeiate și motivate, prin expunerea asupra tuturor argumentelor formulate de părți, atât în latura acuzării cât și în latura apărării inculpaților.

Astfel, din conținutul unor sentințe rezultă doar concluzia instanței referitor la vinovăția inculpaților și încadrarea juridică a faptelor penale, fără a se face referire la baza probatorie administrată pe caz, în raport cu care instanța a reținut ca fiind constatate faptele prejudiciabile. Mai mult ca atât, instanța n-a făcut nici o analiză a probelor administrate, întru elucidarea argumentelor formulate atât de partea acuzării în favoarea condamnării inculpaților, cât și de partea apărării în favoarea achitării lor. Astfel că, sentințele pronunțate sunt neclare și abstracte, mărginindu-se doar la expunerea învinuirii formulate în rechizitoriu și a declarațiilor persoanelor audiate pe caz.

Cu referire la normele internaționale și jurisprudența CtEDO, precum și potrivit art. 6 par. 2 a Convenției, orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită, normă preluată de Constituția RM care la art. 21 stabilește, că orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată, până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul cărui s-au respectat toate garanțiile necesare apărării sale.

Astfel, făcînd trimitere la cauzele prin care inculpații au fost achitați de sub învinuirea formulată în rechizitoriu, în urma examinării cauzelor instanțele ajung la soluția achitării învinuiților, din considerentele că în unele cazuri faptele au avut loc în urma acțiunilor instigatoare și provocatoare evidente și insistente, cel mai frecvent în vederea răzbunării.

În sensul vizat se atestă, că prin hotărârea din 01.07.2014 în cauza Pareniuc vs. Republica Moldova, CtEDO a constatat violarea art. 6 §1 din Convenție, din lipsa de echitate procedurală la nivel național, pe motivul folosirii probelor viciate, obținute prin instigare și provocarea persoanei la săvârșirea infracțiunii, reamintind, că „admisibilitatea și evaluarea probelor constituie un aspect care este reglementat de legislația națională și că, în principiu, instanțelor judecătorești naționale le revine obligația de a le aprecia (Van Mechelen și alții c. Olandei, 23.04.1997).

Problema provocării poate fi pusă chiar și în situațiile în care activitatea infracțională a fost efectuată de către o persoană privată, ce a acționat ca un agent sub acoperire, CtEDO a statuat în cauza Teixeira de Castro vs Portugalia, că dreptul la un proces echitabil ar putea fi încălcat în cazul în care colaboratorii de poliție nu s-au limitat la investigarea activității infracționale ale unui suspect într-un mod esențialmente pasiv, însă au exercitat o influență pentru a provoca săvârșirea unei infracțiuni, care, în caz contrar, nu ar fi fost comisă.

Având în vedere importanța principiilor indicate supra, CtEDO în cauza Ramanauskas vs Lituania din 05.02.2008 a constatat, că în cazul în care un acuzat susține că a fost provocat la săvârșirea unei infracțiuni, instanțele judecătorești trebuie să examineze minuțios materialele dosarului, deoarece pentru a îndeplini cerința unui proces echitabil în sensul articolului 6 §1 din Convenție, toate probele obținute în rezultatul provocării de către instituțiile competente trebuie să fie excluse.

4. Concluzii.

Practica judiciară de examinare a cauzelor de corupție și conexele acestora confirmă faptul că, la judecarea cauzelor instanțele de judecată comit uneori erori de drept material și procedural referitor la stabilirea pedepsei inculpaților, întucît prin analiza deciziilor casate se observă că în cea mai mare parte sunt casate sentințele anume în latura stabilirii pedepsei.

La fel nu se acordă deplină eficiență principiilor generale de aplicare a pedepsei consfințite în art. 61 alin.2 CP, precum și nu se ține cont de criteriile generale de individualizare a pedepsei prevăzute de art. 75 CP, neîntemeiat și absolut se aplică prevederile art. 90 CP privind suspendarea condiționată a executării pedepsei închisorii față de inculpat.

Deseori sunt întâlnite cazuri cînd se emit unele pedepse prea blînde în raport cu caracterul și gradul de pericol social sporit al celor săvîrșite. Se constată și aplicarea neargumentată a art. 79 CP, astfel nestabilind și neindicînd care circumstanțe legate de personalitatea inculpatului se consideră excepționale și oferă posibilitatea de a numi o pedeapsă mai blîndă.

Trebuie de atenționat ca instanțele de fond să motiveze hotărîrile judecătorești, obligația motivării făcînd parte din setul de garanții stabilit pentru existența unui proces echitabil. Conform jurisprudenței CtEDO, o hotărîre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal, avînd posibilitatea ca această hotărîre să poată fi verificată în cadrul căilor de atac și oferă posibilitatea persoanelor interesate de a pregăti o cerere de apel sau recurs.

Totodată instanțele trebuie să țină cont și de prevederile Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 8 din 15.05.2017 *Cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală, pentru infracțiunile de corupție, precum și a Hotărîrii Curții Constituționale nr. 22 din 27.06.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale art. 328 alin. 1 CP*, astfel că formulările generale și abstracte pot afecta funcționalitatea legii penale, aplicarea ei coerentă și sistemică, ceea ce ar putea denatura principiului calității legii.

Legea penală în ansamblu, prin întregul său conținut, are drept scop protejarea interesului public, care se particularizează prin identificarea unor valori juridice concret determinate.

Luată în ansamblu, aceste încălcări și erori admise de către instanțele de fond, servesc temei pentru casarea sentințelor cu emiterea unor noi hotărâri.

În raport cu cele expuse mai sus, -

Se propune:

- 1. Discutarea prezentei note informative în cadrul ședinței operative a Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți;*
- 2. Plasarea notei informative pe Portalul Instanțelor de judecată;*
- 3. Ținerea sub monitorizare a problematicii date.*

***Coordonator, judecător
al Colegiului Penal
al Curții de Apel Bălți***

Ghenadie Liulca

***Executat: Șef Direcție Sistematizare,
Generalizare și Relații cu Publicul
Tatiana Țurcanu***